ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καταφύγια

Το διασκευασμένο άρθρο του Κώστα Μπαλάσκα, που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 176, 2021, αντλήθηκε στις 22-04-2021 από τον ιστότοπο https://neapaideia-glossa.gr/articles.

Καταφύγιο είναι ο «τόπος» (γενικά) ή ο κατάλληλα διαμορφωμένος και συνήθως υπόγειος χώρος (ειδικά), στον οποίο καταφεύγει κάποιος, προκειμένου να προφυλαχτεί από κινδύνους και απειλές, από δυσμενείς καιρικές συνθήκες, από διώκτες ή ενοχλητικούς, να κρυφτεί, να προστατευτεί, ή απλώς να ησυχάσει. Αυτά ως προς την κυριολεκτική σημασία, αλλά εδώ θα μας απασχολήσει η μεταφορική σημασία της λέξης, τα καταφύγια δηλαδή που σχετίζονται με τον ψυχικό βίο των ανθρώπων, σε σχέση βέβαια με την πραγματική ζωή τους. Τέτοιο καταφύγιο της ψυχής είναι πρώτα πρώτα το όνειρο, στο οποίο καταφεύγουμε, για να αποφύγουμε μια πεζή πραγματικότητα, που μας περιβάλλει.

Άλλες φορές η πραγματικότητα δεν μας χωράει, μας πιέζει, μας προκαλεί ανία, πλήξη, θλίψη, απογοήτευση, μας φέρνει δυσκολίες, εμπόδια, διαψεύσεις, ανατροπές, ασθένειες, μας υποχρεώνει σε ανώμαλες ή αναγκαστικές προσγειώσεις και άλλοτε πάλι μας μαυρίζει τη ζωή σε βαθμό που κάποιοι καταφεύγουν στην αυτοκτονία, αλλά δεν εννοούμε εδώ τέτοιο καταφύγιο. Εννοούμε τη νοερή καταφυγή σε μια άλλη, μια δεύτερη πραγματικότητα, που τη φτιάχνουμε εμείς μόνοι μας κατά το αίσθημα και την επιθυμία μας σαν μηχανισμό άμυνας, ένα ιδιωτικό καταφύγιο, όπου καταφεύγουμε, για να αντέξουμε και να αντισταθούμε. Ένα καταφύγιο-υποκατάστατο ζωής, που μας διαφυλάσσει, μας παρηγορεί, μας βοηθάει να υπομείνουμε τις δυσκολίες και τις αναποδιές τρέφοντας την ελπίδα του άλλου και του καλύτερου, όπως είναι η Τέχνη. Αυτή η δεύτερη πραγματικότητα, του

ονείρου και της φαντασίας, γίνεται συχνά δίχτυ προστασίας, σανίδα σωτηρίας, αλλά και κίνητρο δράσης.

[…] Διάφορα είναι και τα ιδεολογικά καταφύγια στα οποία συχνά προσφεύγουν πολλοί, όπως είναι οι οργανώσεις και ενώσεις με θρησκευτικό, πολιτικό, οικολογικό ή άλλο χαρακτήρα και με σκοπό τη δημιουργία πιστών οπαδών. Εδώ εντάσσονται και οι φανατικοί οπαδοί διαφόρων, ποδοσφαιρικών κυρίως, ομάδων, συνασπισμένοι σε «συνδέσμους». Αυτά τα ιδεολογικά καταφύγια θεωρούνται κοινωνικώς αποδεκτά, εφόσον κινούνται σε πλαίσιο νομιμότητας και δεν εκτρέπονται σε αρνητικές ή βίαιες συμπεριφορές. Αντίθετα, υπάρχουν κάποια άλλα καταφύγια που θεωρούνται κακόφημα και η καταφυγή σ' αυτά αποβαίνει πάθος συχνά καταστροφικό, όπως είναι π.χ. η χαρτοπαιξία και ο τζόγος ή η συμμετοχή σε συμμορίες με δράση κοινωνικά απαράδεκτη και απαγορευμένη. Στο σημείο αυτό μπορούμε, τέλος, να αναφέρουμε και τα αρνητικά καταφύγια των αποκαλούμενων τεχνητών παραδείσων, όπως είναι το αλκοόλ και τα ποτά, τα ποικίλα ψυχοτρόπα φάρμακα και οι ναρκωτικές ουσίες, που συνήθως δημιουργούν εθισμό και είναι επικίνδυνα για την υγεία και για την ίδια τη ζωή, ένα είδος αργής αυτοκτονίας.

Βλέπουμε λοιπόν ότι υπάρχουν ποικίλα καταφύγια, στα οποία οι άνθρωποι μπορούν να καταφύγουν είτε για να γεμίσουν τη ζωή τους είτε για να αντιμετωπίσουν δυσκολίες είτε για να ελαττώσουν τη μιζέρια της καθημερινότητας με κάποιο ελκυστικό υποκατάστατο, μιας και η δουλειά τους δεν τους δίνει συνήθως άλλη ικανοποίηση πέρα από την κάλυψη αναγκών βιοπορισμού. Ο καθένας ας βρει το καταφύγιό του.

Α3. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στην αξία των ονείρων, της Τέχνης και των ιδεολογικών οργανώσεων ως «θετικών καταφυγίων» για τον σύγχρονο άνθρωπο και ολοκληρώνει το άρθρο του με την προτροπή «Ο καθένας ας βρει το καταφύγιό του». Σε κείμενο 200-250 λέξεων που θα αναρτήσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου να σχολιάσεις τις απόψεις του και να αναδείξεις τη σημασία των «θετικών καταφυγίων» για τους εφήβους της ηλικίας σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928-)

Ένα σημείωμα

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου «Ένα σημείωμα» *περιλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή «Αντικριστοί Καθρέφτες», εκδ. Στιγμή, 1988.*

Καθώς τίποτα δεν πετάω
μα ούτε και τίποτα ταχτοποιώ
ανακυκλώνονται χαρτιά μες στα συρτάρια
σα λαχνοί μέσα σε κληρωτίδα.
Κατά καιρούς έρχεται στην επιφάνεια
εκείνο ακριβώς που δεν χρειάζομαι
όπως προχτές ένα σημείωμα γραμμένο
από συμμαθητή την ώρα των αρχαίων
στην τελευταία τάξη του γυμνασίου:
«Θέλω να ζήσω τόσο πλούσια
ώστε να πω ότι έζησα».
Πάνε τριάντα πέντε χρόνια
που δεν τον έχω ξαναδεί.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ποιητής αφηγείται ένα προσωπικό του βίωμα. Γιατί έχει σημασία γι' αυτόν η τυχαία ανακάλυψη του παλιού σημειώματος; Εσύ ποια όνειρά σου θέλεις να πραγματοποιήσεις, ώστε μετά από τριάντα πέντε χρόνια να έχει για σένα νόημα η διατύπωση «Θέλω να ζήσω τόσο πλούσια ώστε να πω ότι έζησα»;

ή

2. Ο ποιητής αναφέρεται σε ένα σημείωμα που είχε γράψει ένας παλιός του συμμαθητής. Να υποθέσεις ότι τον «συναντά» μετά από τριάντα πέντε χρόνια σε

κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Να γράψεις το μήνυμα που θεωρείς ότι θα του έστελνε αξιοποιώντας στοιχεία που σου δίνονται στο ποίημα.

Μονάδες 25